

гігієнічними та психологічними аспектами здорового способу життя (залежно від профілю гурткової роботи). Проте більшість із них потребує систематизації та удосконалення. У гуртках та інших творчих об'єднаннях техніко-технологічного, декоративно-ужиткового, художньо-естетичного напрямів знання з цієї проблеми даються фрагментарно, в неповному обсязі, як наслідок цього – робота з формування у дітей навичок здорового способу життя недостатня [1].

Інтегративний підхід передбачає об'єднання форм і методів навчання дітей здорового способу життя як складової частини загальнонародської культури. Все це є ефективним завдяки застосуванню традиційних і нетрадиційних методів освітньої роботи; врахуванню індивідуальних і вікових особливостей дітей, прищепленню молодшим школярам навичок дотримання основних компонентів здорового способу життя, особистої гігієни, необхідної у повсякденному житті, навчанні й праці, вдосконаленню організації та проведення гурткових занять з використанням інтерактивних форм роботи.

Таким чином, навчання учнів початкових класів здоровому способу життя має розглядатися як інтегрована педагогічна система – система педагогічної, медичної та родинної взаємодії, яка своєчасно і всебічно використовує всі об'єктивні й суб'єктивні можливості. Саме такий підхід дасть змогу педагогічним колективам освітніх закладів систематизувати свою роботу з формування в учнів відповідних навичок [3].

Література

1. Балюк В. І. Здоровий спосіб життя - важливий чинник виховання особистості / В.І. Балюк // Класному керівнику. Усе для роботи. – 2010. – №12. – С.6.
2. Ващенко О. Здоровий спосіб життя важливий чинник виховання особистості: теоретико-методологічний аспект. / О. Ващенко // Початкова школа. – 2004. – №4. – С.48-50.
3. Низковська О. В. Формування основ здорового способу життя / О. В. Низковська // Шкільна бібліотека. – 2016. – №7. – С.21-24.

УДК 78:373.3.011.3-051:37.014.53(439)

ЧЕДРИК Н. Ф., КОБАЛЬ В.І.,
Мукачівський державний університет

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ЧИННИКИ СТАНОВЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УГОРЩИНІ

Входження України до європейського освітнього простору зумовлює необхідність модернізації освіти, зокрема, педагогічної. Оскільки вчителі початкової освіти відіграють визначальну роль в особистісному розвитку молодшого школяра, підготовки його до сприйняття нових знань, адаптації у соціумі, то проблема підготовки майбутніх учителів початкової школи актуалізується щодо пошуку інноваційних шляхів та підходів до забезпечення якісно нового рівня їх підготовки відповідно до європейських вимог.

У цьому контексті доцільність вивчення досвіду професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів в країнах Східної Європи, зокрема в

Угорщині, обґрунтовується суттєвим поглибленням європейської співпраці в освітній галузі, створенням єдиного європейського освітнього простору, значними успіхами, яких досягла Угорщина у реформуванні системи професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Окрім того, Угорщина межує з Україною, країни мають подібні історико-політичні, соціально-економічні та суспільно-культурні умови розвитку та пріоритетні в цивілізаційному вимірі цінності.

Сьогодні існує прогресивний європейський досвід реформування системи професійної підготовки вчителів початкових класів, але він поки що неналежним чином вивчений, недостатньо критично осмислений, а також фрагментарно використовується у педагогічній освіті України. Тому тема нашого дослідження є актуальною.

У ході нашого теоретичного дослідження встановлено, що на становлення і розвиток підготовки вчителів в Угорщині мали великий вплив прогресивні ідеї видатних угорських педагогів, мислителів і науковців, зокрема П. Керестурі, Я. Толнаї Далі, Я. Апацаї-Чере, М. Бела, Д. Мароті, І. Лошонці, Ф. Казінці, Я. Варги, П. Вайди, Г. Серемлеї, М. Карман, Л. Надя та ін.

Аналіз психолого-педагогічних праць щодо виокремлення основних періодів становлення і розвитку професійної підготовки вчителів в Угорщині засвідчив, що дослідники не мають єдиного підходу.

К. Годлевська зазначає, що більш ґрунтовною є періодизація становлення і розвитку підготовки вчителів в Угорщині І. Месароша. В основу періодизації покладено архівні й фактичні дані, що висвітлюють історію угорської школи, педагогічної думки з 996 по 1996 р. Дослідник виокремлює такі періоди: *перший* – 996 – 1948 рр., який поділяється на етапи: а) XI – XV ст.; б) XV ст. – 1760 р.; в) 1760 – 1849 рр.; г) 1850 – 1919 рр.; д) 1920 – 1948 рр.; *другий* – 1949 – 1990 рр., який охоплює етапи: а) 1949 – 1956 рр.; б) 1957 – 1973 рр.; в) 1974 – 1990 рр.; *третій період* – 1991 – 1996, який містить етапи: а) 1991 – 1992 рр.; б) 1993 – 1996 рр. [1, с. 69].

Визначальними подіями початкового етапу для розвитку педагогічної освіти Угорщини були: підготовка королем Іштваном у 1010 р. «Буклету вчительської моралі» (Erkölcstanító könyvecske), в якому подано перші національні освітні цілі; розроблення на початку XII ст. першої навчальної програми «Студент Естергона», яка містила латинську граматику, риторику, склад, математику, астрономію; поява на початку XV ст. на рівні з релігійними школами світських навчальних закладів у яких готували вчителів; вихід у світ першого підручника парафіяльної школи (1489) в м. Шарошпатаці відповідно до кодексу Солка; діяльність великого чеського педагога і філософа Я.-А. Коменського; створення Марією-Терезією Габсбург у 1760 р. «Освітньої комісії» (Studien-Hofcommission) – першого централізованого органу освіти, заснування у 1764 р. монархом Ніколасом Палфі (Pálffy) Угорського академічного комітету з питань освіти (Commissio Studiorum), а у 1774 р. – Комісії національних шкіл і «Наукової шкільної комісії», яким було

доручено розробити проект Закону нової системи шкіл. Таким чином у 1774 р. було ухвалено Загальний шкільний статут («Allgemeine Schulordnung»), а в 1777 р. було ухвалено закон «Ratio educationis». Акцентуємо на важливості Закону «Ratio educationis», за яким система освіти Угорщини складалася з п'яти ступенів; відкриття у м. Пожоні (1775) першої школи – «зразкової», в якій здійснювалася підготовка вчителів. Майбутні вчителі впродовж 4 – 5 місяців опановували основи педагогіки і методики викладання. Невдовзі позитивний досвід пожоньської школи поширився на інші регіони Угорщини. У 1862 р. до підготовки вчителів долучився університет м. Пешта [1, с. 70-71].

Подальший аналіз становлення і розвитку підготовки майбутніх учителів початкових класів в Угорщині доводить, що провідними тенденціями цього процесу є зумовленість їхньої професійної підготовки розвитком початкової освіти, поступовий перехід до багаторівневої системи підготовки, психолого-педагогічна і гуманістична спрямованість змісту освіти, зближення теоретичної і практичної підготовки, посилення її демократичності й інноваційності.

Література

1. Годлевська К.В. Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів у коледжах та університетах Угорщини : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Катерина Василівна Годлевська. – К., 2017. – 263 с.

УДК 373.013:376:37.07:005

ЧЕКАН К. В., ЛАЛАК Н. В.,
Мукачівський державний університет

ІНКЛЮЗИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ

Сьогодні система освіти спрямована на розбудову нової української школи, запровадження інклюзивного освітнього середовища та забезпечення права дітей з обмеженими можливостями на навчання. У нашій державі добре розроблена нормативно-правова база щодо реалізації інклюзивного підходу в закладах освіти. В документах наголошується, що розв'язання цих завдань безпосередньо залежить від особливостей психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП, злагодженої роботи команди та професійної компетентності керівників інклюзивних шкіл. У Концепції Нової української школи [4] наголошується, що перед керівниками та педагогічними працівниками інклюзивних закладів освіти постають виклики щодо вдосконалення системи управління у цілому; запровадження сучасних технологій, форм, методів навчання та компетентнісного й ціннісного підходів до надання освітніх послуг тощо.

Проблема компетентнісного підходу розглядається у працях Н. Бібік, Н. Білик, С. Бондар, Л. Васильченко, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко та ін. Інклюзивна компетентність менеджерів освіти, їх психологічна готовність до роботи в умовах інклюзії розкрита в дослідженнях М.Буйняк, С.Миронова,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>